

زنگ خطر در زمین‌های کشاورزی

سیل چقدر به کشاورزی لرستان خسارت وارد کرد؟

سیل و خسارت ناشی از آن نزدیک ترین مشکل به حافظه ایرانی است؛ از نوروز امسال بخشی از استان‌های کشور درگیر سیل هستند و هنوز شهر و خانه‌های این مناطق به حالت اولیه باز نگشته است. این مسئله بهانه‌ای است تا از وضعیت کشاورزی و مخاطرات آن پرسیده شود. فاطمه پاسبان مطالعه میدانی خود را از سیل لرستان بیان می‌کند. آن را خوانید.

خردمندی می‌توان دوباره زیرساخت‌های فیزیکی را ساخت اما تقویت و ساخت سرمایه‌ای اجتماعی و ایجاد امید و نشاط هزینه بر و زمان بر است آن هم اگر درست مدیریت شود. در کنار آن، شرح وقوع حادثه از زبان مردم درگیر سیل در لرستان نشان می‌دهد که مدیریت بحران در کشور هنوز با ضعف‌ها و کمبودهای زیادی مواجه است. یکی از موضوعاتی که از اهمیت ویژه برخوردار است، مدیریت پیشگیری از بلایای طبیعی است. مدیریت هوشمند پیشگیری بلایای طبیعی انتخاب نیست، بلکه ضرورت اجتناب‌ناپذیری است به آن دلیل که افزایش رویدادهای طبیعی نه تنها قابل کنترل نیست بلکه به دلیل تغییر اقلیم و به صورت معنی‌دار در چند دهه اخیر در حال افزایش بوده است و آینده نیز وضعیت وخیم‌تری پیدا می‌کند. تعداد وقایع حاصل از غیربراقیم از صد مورد در یک دهه قبل به ۲۳۰ مورد در دهه اخیر افزایش یافته است.

در حال حاضر سیل خسارات زیادی به همراه خود داشته و ضروری است بر اساس برنامه زمان‌بندی شده و مناسب، خسارت‌های وارد شده در فضای حکمرانی خوب مدیریت و جبران شود. شغل اکثریت مردم پلدختر و معمولان کشاورزی است و بیش از ۹۰ درصد از موتور تلبه‌های ایستگاههای ممپاژ مسیر رودخانه محو شده و مزارع و باغ‌ها و زمین‌های آبی آن‌ها نیز تخریب شدند. برای بیشتر کشاورزان سیل زده زمینی باقی نمانده و اراضی یا به طور کامل تخریب شده و یا قابلیت کشت را از دست دادند و اکنون مردم درآمدی ندارند. رفتار خردمندانه در این برهه زمانی برای مناطق سیل زده کمک به احیای کسب و کارهای کشاورزی موجود است.

بر اساس تقسیمات کشوری، استان لرستان در سال ۱۳۹۶ دارای ۱۱ شهرستان، ۳۱ بخش، ۲۵ شهر و ۸۷ دهستان بوده و مرکز آن شهر خرم‌آباد است. مساحت این استان ۲۸۳۰۸ کیلومتر است که در حدود ۱/۷ درصد مساحت کشور را دارد. همچنین بر اساس اطلاعات سال ۱۳۹۶ استان لرستان دارای ۳۴۱۵ آبادی است که از این تعداد ۲۹۸۵ آبادی دارای سکنه (۸۷/۴ درصد) و ۴۰ آبادی بدون سکنه (۲/۶٪) هستند (سالنامه آماری استان لرستان، سال ۱۳۹۶).

بر اساس سرشماری نفووس و مسکن سال ۱۳۹۵ جمعیت استان لرستان در حدود ۱۷۶۰ هزار نفر بوده که ۵۰۹ خانوار را تشکیل داده‌اند. این جمعیت در حدود ۶۴/۵ درصد شهری و ۳۵/۵ درصد روستایی است. استان لرستان در حدود ۲/۲ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص داده و در رتبه ۱۶ کشوری از منظر جمعیتی قرار دارد. بیشترین سهم جمعیت مربوط به شهرستان خرم‌آباد با ۵۰۶ هزار نفر جمعیت است که در حدود ۲۸/۸ درصد جمعیت استان را به خود

استان لرستان یکی از استان‌های درگیر با سیل سال ۱۳۹۸ است؛ مشاهدات میدانی از مناطق سیلزده حاکی از آن است که سیل خسارت زیادی به جاده‌ها و زیرساخت‌های حمل و نقل، مسکن و وسائل خانه، واحدهای تولیدی و کشاورزی (خصوصاً گرفتگی مزارع و باغات و تلف شدن دام‌ها) و ابزار و تجهیزات تولیدی وارد کرده است. برآوردهای اولیه که به نظر نمی‌رسد برا آرد کامل و جامع از خسارت‌های مالی و غیرمالی مستقیم و غیرمستقیم سیل لرستان باشد، حاکی از آن است که بیش از ۲ میلیون و ۱۰۰ هزار تومان سهم هر لرستانی از سیل اخیر است. برآوردهای اولیه حاکی از ۲۷۰۰ میلیارد تومان خسارت سیل به این استان بوده است که بیشترین آسیبها به بخش کشاورزی، راه و صنعت است (این)، مطابق گفته نماینده رئیس سازمان جهاد کشاورزی در شهرستان پلدختر، ۶۰ درصد این خسارت‌ها در شهرستان پلدختر اتفاق افتاده است. سیلاب ششم و دوازدهم فروردین ماه سال ۹۸، علاوه بر ضرر و زیان فراوان که به زیرساخت‌های شهری و روستایی پلدختر، اماكن تجاری، مسکونی و خودروهای مردم وارد کرده هزینه زیادی به اقتصاد کشاورزی این شهرستان وارد نموده است. در کنار خسارت‌های مادی، خسارت‌های روحی و روانی مردم به وضوح قابل مشاهده است، مردمی که اندوخته سال‌ها کار و تلاش خود را از دست داده و در فضای ناچاری به سر می‌برند. افسردگی و نالمیدی و کاهش سرمایه اجتماعی به مرتبه مخرب‌تر از هزینه‌های مادی سیل برای توسعه یافتگی است. با درایت و

فاطمه پاسبان

عضو هیئت علمی موسسه
بنزهش‌های برنامه‌برزی
و اقتصاد کشاورزی

- ▶ اگر بخش کشاورزی را در شرایط تحريم یکی از راههای خوداتکایی می‌بینید، خواندن این بخش و آنچه سیل امسال برسر کشاورزی آورده، به شماتوچیه می‌شود.

نکته‌هایی که باید بدانید

- ▶ نقش مردم و سازمان‌های غیردولتی به منظور هدایت و راهبری کمک‌های مالی و غیرمالی جمع آوری شده به سمت حفظ کسب و کارهای موجود روشتابی و ایجاد شغل، راهکار مناسب برای عبور از بحران و دستیابی به شاخص‌های توسعه‌پایدار است.
- ▶ طبق اطلاعات مرکز آمار تخریب‌کاری در استان لرستان در پاییز سال ۱۳۹۷ در حدود ۱۲/۸ درصد بوده که از میانگین کشوری - حدود ۱۷/۷ درصد - بیشتر است.
- ▶ استان لرستان در بخش کشاورزی از جایگاه مهمی در کشور برخوردار است. در بحث تولید غذا در کشور استان دارای سهم و رتبه بالایی است، از این‌رو برای بازگشت شرایط عادی تولید در مناطق سیلزده استان لرستان توجه ویژه‌ای را طلب می‌کند.
- ▶ شرح وقوع حادثه از زبان مردم درگیر سیل در لرستان نشان می‌دهد که مدیریت بحران در کشور هنوز با ضعف‌ها و کمبودهای زیادی مواجه است. یکی از موضوعاتی که از اهمیت ویژه برخوردار است، مدیریت پیشگیری از بلایای طبیعی است. مدیریت هوشمند پیشگیری بلایای طبیعی انتخاب نیست، بلکه ضرورت اجتناب‌ناپذیری است.

نتایج مطالعه فانو در سال ۲۰۱۶، نشان می دهد که آسیب و زیان های اقتصادی سالانه از بلایای مربوط به تعیرات آب و هوایی (سیل، طوفان، خشکسالی) در جهان طی دوره ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۰ در حدود ۱۴ میلیارد دلار بوده که در دوره ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴ در حدود ۱۰۰ میلیارد دلار شده یعنی در حدود ۷ برابر شده است.

جدول ۱: تعداد بهره برداری و مساحت زمین بهره برداری های با زمین بر حسب وسعت اراضی کشاورزی:
آبان ۱۳۹۳ (واحد: درصد)

باغ و قلمستان		اراضی زراعی		وسعت اراضی کشاورزی
تعداد بهره برداری	مساحت	تعداد بهره برداری	مساحت	
۱۵/۳	۴/۶	۶/۶	۰/۵	جمع کمتر از ۱ هکتار
۴۰/۴	۲۸/۷	۴۹/۱	۱۸/۰	جمع ۱ تا کمتر از ۵ هکتار
۳۷/۷	۴۹/۲	۳۷/۹	۵۰/۲	جمع ۵ تا کمتر از ۲۰ هکتار
۵/۸	۱۲/۳	۵/۹	۲۳/۹	جمع ۲۰ تا کمتر از ۵۰ هکتار

ماخذ: سالنامه آماری استان لرستان ۱۳۹۶

کوچک مقیاس نه تنها ضروری بلکه حیاتی است. از طرف دیگر عدم توجه به مزارع کوچک مقیاس و ارتقای بهرهوری و سبد درآمدی آنان، این بخش از جمعیت هر کشوری را در بدترین شرایط اقتصادی با کمترین درآمد و بسیار آسیب پذیر قرار داده و رفاه اقتصادی آنان را به حداقوں می رساند. این گروه به دلیل درآمد پایین امکان پس انداز و سرمایه گذاری نداشته و حتی امکان دریافت وام را هم ندارند و هر روز تولید، درآمد و زندگی شان در عرض خطر بیشتر قرار می گیرد. مزارع کوچک مقیاس دارای ویژگی ها و خصوصیات مختلفی است که مهم ترین آنها عبارتند از: تولید کم به دلیل کوچک بودن مقیاس و در نتیجه پایین بودن درآمد کشاورز، توجه کمتر به تولید بازار محور، آسیب پذیری بیشتر در مقابل مخاطرات و در زنجیره ارزش، عموماً اعضای خانواده نیروی کار هستند، عموماً به عنوان بخش غیررسمی اقتصاد مطرح می شوند (به دلیل نبود حمایت های اجتماعی مثل بیمه و بازنشستگی و تأمین اجتماعی) و مقیاس اقتصادی ندارند. در هر کشوری براساس شاخت دقیق و عمیق علمی و کارشناسی از وضعیت موجود مزارع کوچک مقیاس از همه ابعاد فنی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و احصای چالش های موجود، در صدد برنامه ریزی در جهت کاهش مشکلات به صورت سیستمی هستند. یکی از مهم ترین مخاطراتی که کشاورزان کوچک مقیاس را تهدید می کند بلایای طبیعی همانند سیل است. از دست دادن زمین و باغ و توانایی مالی پایین برای احیای زمین چرخه فقر را برای این گروه تشیدی می کند و از این رو ضرورت دارد راهکار های مناسب توسط دولت و بخش غیردولتی برای احیای زمین و برگشت مجدد تولید تدوین و عملیاتی شود. در کنار آن در کوتاه مدت برای بهره برداران متوجه و بزرگ به دلیل حجم بالای خساراتی که به تجهیزات، تاسیسات، ابزار، فناوری و زمین وارد

استان لرستان
در حدود ۲/۲ درصد جمعیت
کشور را به خود اختصاص داده
۱۶ و در رتبه
کشوری از منظر
جمعیتی قرار دارد

•••

داشت. بعد خانوار استان لرستان در سال ۱۳۹۵ در حدود ۳/۵ و برای مناطق روستایی ۳/۶ نفر است. بعد خانوار بالا باعث می شود که درآمد خانوار برای تعداد بیشتر از افراد تخصیص داده شود که در صورت پایین بودن درآمد، گذران زندگی با مشکل مواجه شده و از طرف دیگر امکان پسانداز و در نهایت سرمایه گذاری را برای خانوار کاهش می دهد. اطلاعات حسابهای ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی استان لرستان حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۴ از مجموع ارزش افزوده استان یعنی ۱۴۴ هزار میلیارد ریال در حدود ۶۳ درصد سهم فعالیت های بخش صنعت است (مرکز آمار ایران، حسابهای منطقه ای). ملاحظه می شود که بخش کشاورزی یکی از فعالیت های مهم استان در راستای ایجاد ارزش افزوده است و حفاظت پایداری و توسعه کسب و کارهای بخش کشاورزی می تواند برای استان ایجاد ارزش و درآمد کند. از طرف دیگر وضعیت موجود بخش کشاورزی استان لرستان حاکی از آن است که عمدتاً بهره برداری های کشاورزی کوچک مقیاس (کمتر از ۵ هکتار) هستند به طوری که از ۱۱۶۹۴۴ درصد بهره بردار زراعی با زمین در حدود ۵۵/۶ درصد بهره برداران در گروه کمتر از ۵ هکتار قرار دارند و این گروه در حدود ۱۸/۵ درصد اراضی زراعی را به خود اختصاص داده اند. همچنین از ۲۸۴۳۸ تعداد بهره بردار باغ و قلمستان با زمین در حدود ۵۵/۷ درصد بهره برداران در گروه کمتر از ۵ هکتار قرار داشته و این گروه در حدود ۳۳/۳ درصد اراضی باغ و قلمستان را به خود اختصاص داده اند. ارقام نشان می دهد اراضی زراعی و باغی کوچک مقیاس بوده و بهره برداری های کشاورزی در مقیاس کوچک که از نظر تعداد بهره بردار زیاد (بیش از ۵۵ درصد) اما از نظر اراضی در اختیار سهم پایینی متعلق به آن بوده است. کوچک اراضی بهره برداری های کشاورزی یکی از اتفاقیت هایی است که برای توسعه پایدار بخش کشاورزی لازم است به آن توجه شود.

با طور کلی می توان گفت کشاورزی استان لرستان همانند کشور با کشاورزان خرد پاچین است. براساس تحریبات جهانی خرد مالکی عمومیت داشته و این خصوصیت کشاورزی نمی تواند مانع برای توسعه پایدار بخش کشاورزی باشد. فاتو برآورد کرده است مزارع کوچک مقیاس معده تولید و عرضه مواد غذایی را در جهان بر عهده دارند. به عبارتی دیگر مزارع کوچک نقش اساسی در تولید مواد غذایی جهان آورده اند. در حدود ۷۰ درصد مواد غذایی را کشت می کنند. بنابراین از جنبه تولید و تأمین مواد غذایی جامعه توجه به کشاورزان

اختصاص داده است. بعد خانوار استان لرستان در سال ۱۳۹۵ در حدود ۳/۵ و برای مناطق روستایی ۳/۶ نفر است. بعد خانوار بالا باعث می شود که درآمد خانوار برای تعداد بیشتر از افراد تخصیص داده شود که در صورت پایین بودن درآمد، گذران زندگی با مشکل مواجه شده و از طرف دیگر امکان پسانداز و در نهایت سرمایه گذاری را برای خانوار کاهش می دهد. اطلاعات حسابهای ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی استان لرستان حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۴ از مجموع ارزش افزوده استان یعنی ۱۴۴ هزار میلیارد ریال در حدود ۶۳ درصد سهم فعالیت های بخش صنعت است (مرکز آمار ایران، حسابهای منطقه ای). ملاحظه می شود که بخش کشاورزی یکی از فعالیت های مهم استان در راستای ایجاد ارزش افزوده است و حفاظت پایداری و توسعه کسب و کارهای بخش کشاورزی می تواند برای استان ایجاد ارزش و درآمد کند.

از طرف دیگر وضعیت موجود بخش کشاورزی استان لرستان حاکی از آن است که عمدتاً بهره برداری های کشاورزی کوچک مقیاس (کمتر از ۵ هکتار) هستند به طوری که از ۱۱۶۹۴۴ درصد بهره بردار زراعی با زمین در حدود ۵۵/۶ درصد اراضی زراعی را به خود اختصاص داده اند. همچنین از ۲۸۴۳۸ تعداد بهره بردار باغ و قلمستان با زمین در حدود ۵۵/۷ درصد بهره برداران در گروه کمتر از ۵ هکتار قرار داشته و این گروه در حدود ۳۳/۳ درصد اراضی باغ و قلمستان را به خود اختصاص داده اند. ارقام نشان می دهد اراضی زراعی و باغی کوچک مقیاس بوده و بهره برداری های کشاورزی در مقیاس کوچک که از نظر تعداد بهره بردار زیاد (بیش از ۵۵ درصد) اما از نظر اراضی در اختیار سهم پایینی متعلق به آن بوده است. کوچک اراضی بهره برداری های کشاورزی یکی از اتفاقیت هایی است که برای توسعه پایدار بخش کشاورزی لازم است به آن توجه شود.

با طور کلی می توان گفت کشاورزی استان لرستان همانند کشور با کشاورزان خرد پاچین است. براساس تحریبات جهانی خرد مالکی عمومیت داشته و این خصوصیت کشاورزی نمی تواند مانع برای توسعه پایدار بخش کشاورزی باشد. فاتو برآورد کرده است مزارع کوچک مقیاس معده تولید و عرضه مواد غذایی را در جهان بر عهده دارند. به عبارتی دیگر مزارع کوچک نقش اساسی در تولید مواد غذایی جهان آورده اند. در حدود ۷۰ درصد مواد غذایی را کشت می کنند. بنابراین از جنبه تولید و تأمین مواد غذایی جامعه توجه به کشاورزان

جدول ۲: جایگاه تولید کشاورزی استان لرستان در کشور: سال زراعی ۱۳۹۵-۹۶

میزان تولید محصول	سهم از تولید کشور - رتبه	محصول	سهم از تولید کشور - رتبه	سهم از تولید کشور - رتبه
جبوبات: ۱۰۸ هزار تن	۱۵/۵ درصد سهم - رتبه اول	محصولات صنعتی: ۴۲۹ هزار تن	۱/۶ درصد سهم - رتبه هفتم	۲/۶ درصد سهم - رتبه هفتم
غلات: ۵۹۹ هزار تن	۳ درصد سهم - رتبه دوازدهم	سبزیجات: ۵۳۴ هزار تن	۳/۱ درصد سهم - رتبه سیزدهم	۳/۱ درصد سهم - رتبه سیزدهم
محصولات جالیزی: ۲۴۹ هزار تن	۳/۱ درصد سهم - رتبه هشتم	نباتات علفهای: ۲۲۸ هزار تن	۱/۱ درصد سهم - رتبه بیست و سوم	۲/۶ درصد سهم
محصولات باگانی: ۲۵۴ هزار تن	۱/۲ درصد سهم - رتبه بیست و پنجم	انجیر: ۲۴ هزار تن	۱/۲ درصد سهم - رتبه بیست و پنجم	۳/۴ درصد سهم
انگور: ۴۴ هزار تن	۱/۴ درصد سهم	گوشت قرمز: ۲۸/۲ هزار تن	۱/۴ درصد سهم	۳ درصد سهم
شیر: ۲۳۵/۴ هزار تن	۲/۳ درصد سهم	گوشت مرغ: ۶۵/۷ هزار تن	۰/۸ درصد سهم	۳ درصد سهم
تخم مرغ: ۶/۸ هزار تن	۰/۸ درصد سهم	عسل: ۱/۷ هزار تن	۰/۸ درصد سهم	۲ درصد سهم

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، آمارنامه کشاورزی سال ۹۶-۹۵، جلد یک، تاسه.

۱۲/۸ درصد بوده که از میانگین کشوری - حدود ۱۱/۷ درصد- بیشتر است.

با توجه به سطح درآمدی خانوار، تامین هزینه خسارات وارد شده به مسکن و وسایل خانه و زندگی از یک طرف با توجه به توم م وجود بسیار سخت و دشوار است و از طرف دیگر دریافت وام و پرداخت آن برای خانوار مشکل افرین است به خصوص که متابع درآمدی در بخش کشاورزی و رستایی با خسارات زیادی مواجه شده است و درآمد زیابی را به شدت آسیب پذیر کرده است. همچنین اگر بدھی خانوار (قرض و وام) را به این موارد اضافه کنیم، فضای میمه می برای ادامه زندگی، کار و درآمد برای هموطنان سیل زده وجود دارد.

ادامه این شرایط در بلندمدت خانوارهایی به دهکار و بدون قدرت مالی برای حفظ، ایجاد یا توسعه کسب و کار خود به همراه دارد و به طور یقین بدون پس انداز و سرمایه گذاری، اقتصاد منطقه را بحران مواجه خواهد ساخت. توانایی ناکافی برای پرداخت بدھی و قرض، توانایی ناکافی در سرمایه گذاری و تامین سرمایه در گردش کسب و کار، نداشتن قدرت مالی کافی برای مشارکت در طرح های توسعه رستایی توسط مردم فقر و گرسنگی، مهاجرت ناخواسته، بی اعتمادی، افسرده گی، نامیدی، افزایش هزینه های بیماری و ناهنجارهای اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. از طرف دیگر اقتصاد منطقه لرستان به دلیل ضعف درآمدی خانوارها و مشکل در باز پرداخت بدھی به بانکی، کاهش پس اندازها و سپرده گذاری های بانکی، تامین مالی طرح های توسعه پایدار را با مشکل رو به رو خواهد ساخت. در این شرایط انگیزه برای ورود سرمایه به منطقه توسط سرمایه گذاران به دلیل آسیب های وارد شده به زیر ساخت های اقتصادی و اجتماعی و امید و انگیزه مردم کاهش می یابد و خود روند بازسازی، تولید، خلق ثروت و ارزش و توسعه پایدار را متوقف می سازد. همه این عوامل خود زمینه مساعد برای هر بحران مخرب تری را فراهم می سازد.

چه باید کرد؟

تلash مدبرانه و فعالانه برای جذب کمک های سازمان ها و بنگاه های اقتصادی بین المللی برای مشارکت در بازسازی و سرمایه گذاری، مشارکت فعل خیربره ها و نهادهای مردمی در ایجاد بستر های مناسب برای درآمد زیابی و اشتغال زیابی، اعطای مشوق های لازم جهت جذب سرمایه و سرمایه گذاری در منطقه، به کارگری سیاست های مناسب پولی، مالی و حمایتی شاید در وهله اول مناسب باشد، اما بازسازی و توسعه استان بر اساس شاخص های توسعه پایدار نیازمند راهبرد و تعیین مسیر راه است که ضرورت دارد کارشناسان و محققان ملی به همراه کارشناسان و محققان استانی با توجه به گرایش های مختلف علمی اعم از فنی، اقتصادی، اجتماعی، مدیریتی و توسعه ای در کنار هم کارآمدترین راهبرد را انتخاب، تدوین و در قدم بعدی مسئولین، مقدمات اجرایی کردن آن را فراهم سازند.

رهای کردن مردم با وعده پنج یارا ده میلیون کمک بلاعوض و یا پرداخت وام مسکن برای بازسازی و ساخت مسکن، نه عقلایی است نه بر اساس توسعه عدالت محور. در این میان نقش مردم و سازمان های غیردولتی به منظور هدایت راهبری کمک های مالی و غیر مالی جمع آوری شده به سمت حفظ کسب و کارهای موجود رستایی و ایجاد کسب و کارهای جدید برای درآمد زیابی و ایجاد شغل، راهکار مناسب برای عبور از این بحران و دستیابی به شاخص های توسعه پایدار است.

شده برای بازسازی چرخه تولید نیاز به منابع مالی است که عملیاتی کردن حکمرانی خوب دوچندان اهمیت می باید.

توجه به این نکته ضرورت دارد که استان لرستان در بخش کشاورزی از جایگاه مهمی در کشاورزی برخوردار است. همان طور که اطلاعات جدول شماره (۲) نشان می دهد در بحث تولید غذا در کشور استان دارای سهم و رتبه بالایی است، از این رو بازگشت شرایط عادی تولید در مناطق سیل زده استان لرستان توجه ویژه ای را طلب می کند. به عبارتی گرچه بازگشت به حالت عادی زندگی، معاش و تولید هموطنان سیل زده وظیفه ملی و مسئولیت اجتماعی دولت، حکومت و مردم (بخش خصوصی، تشکل ها، سازمان ها و نهادهای غیردولتی) است در کنار آن برای تامین امنیت غذایی و ملی ضرورت دارد به این تهدید توجه و آن را به فرصت تبدیل کرد.

توجه به درآمد خانوار رستایی در کار کوچک مقياس بودن تولید بخش کشاورزی لرستان، اهمیت توجه ویژه به کشاورزان سیل زده را دوچندان می سازد. بر اساس اطلاعات هزینه و درآمد خانوار رستایی استان لرستان که توسط مرکز آمار منتشر شده است، میانگین درآمد خانوار رستایی استان لرستان در سال ۱۳۹۶ در حدود ۱۹۳ میلیون ریال بوده که نسبت به سال قبل در حدود ۱۴ درصد افزایش داشته است که متر از نرخ افزایش هزینه ها (۱۱/۸ درآمد) بوده است. در حدود ۲۹/۴ درآمد خانوار رستایی از محل مشاغل ازاد (کشاورزی ۱۹/۶ درآمد) و غیر کشاورزی (۹/۸ درآمد)، ۲۴/۱ درآمد از محل حقوق بگیری و ۴۶/۵ درآمد از درآمدهای متفرقه (شامل حقوق بازنشستگی، اجاره مسکن شخصی و سایر درآمدها نظر یارانه، کمک هزینه تحصیلی و...) حاصل شده است. ملاحظه می شود که درآمدهای متفرقه سهم بیشتری در سبد درآمدی خانوار رستایی خصوصاً یارانه دارند. به عبارتی دیگر درآمد خانوار رستایی به درآمدهای متفرقه واگستگی زیادی دارد که برخی از آنها همانند یارانه و کمک پایدار نبوده و ممکن است در طول زمان تغییر یابد. سهم بالای درآمدهای متفرقه احتمال نایابداری و خطر کاهش درآمد خانوار را فراموش می دهد. همچنین نسبت هزینه به درآمد خانوار رستایی استان لرستان نشان می دهد که در حدود ۸۵ درآمد درآمد خانوار صرف هزینه های مختلف خوارکی و غیر خوارکی شده و تنها درآمد ۱۵ هزار ریال در حدود ۱۵ هزار تومان در سال) از درآمد خانوار برای تولید و فعالیت های دیگر (که در سبد هزینه های خانوار نیامده است) باقی می باند. این رقم اگر هم پس انداز شد نمی تواند تامین مالی کسب و کار رستایی را بنتاید و نیاز به تامین مالی از منابع دیگر وجود دارد. این نکته نیز قابل توجه است که آمار ارائه شده، میانگین یک خانوار رستایی با بعد خانوار ۳/۵ نفر است و برخی خانوارها امکان دارد بیش از درآمد خود، هزینه داشته باشند. میانگین درآمد سالانه خانوار رستایی استان لرستان برابر با ۱۹۰۸۶ هزار ریال بوده که در حدود ۴/۳ کمتر از میانگین کشوری (میانگین درآمد سالانه خانوار رستایی کشور: ۲۰ هزار ریال) است.

اطلاعات آماری و واقعیت های موجود نشان می دهد که استان لرستان از نظر بیکاری و درآمد در وضعیت مناسب با توجه به میانگین کشوری نیست یعنی هم بیکاری بالا دارد و هم سطح درآمدی پایین. بنابراین انتظار داشتن پس انداز و یا ثروت برای بخشی از مردم این جامعه که بدون شغل یا در سطح پایین درآمدی هستند، قابل تصور نیست و این ضعف اقتصادی خانوارها در شرایط بحرانی سیل، مشکلات مضافی را برای جبران خسارت ها به دنبال می آورد. طبق اطلاعات مرکز آمار نرخ بیکاری در استان لرستان در پاییز سال ۱۳۹۷ در حدود

هزار وستند، عموماً به عنوان بخش غیررسمی اقتصاد مطرح می شوند و مقیاس اقتصادی ندارند